

KONSTITUTSIYA MOHIYATIDA INSON MANFAATLARI.

Toshkent shahar fuqarolik ishlari bo'yicha Uchtepa tumanlararo sudining raisi o'rinbosari Opayeva Gulchehra Urazaliyevna

Annotatsiya: Konstitutsiya davlatni boshqaradigan asosiy hujjat bo'lib, uning boshqaruvi va jamiyatini shakllantiradigan tamoyillar, huquqlar va majburiyatlarni belgilaydi. Konstitutsiya o'zining huquqiy va siyosiy ahamiyatidan tashqari, inson manfaatlari, qadriyatlari va intilishlari bilan hamohang bo'lgan teran mazmunga ega. Ushbu maqolada biz inson manfaatlari va konstitutsiyaning mohiyati o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ko'rib chiqamiz, bu munosabatlarning asosini tashkil etuvchi asosiy tamoyillarni yoritib beramiz.

Kalit so'zlar: shaxs, huquq, qonun, tamoyillar, qadriyatlar, hokimiyat; boshqaruv.

Konstitutsiyaning zamirida shaxs huquq va erkinliklarini himoya qilish, har bir fuqaroning so'z erkinligi, din va yig'ilishlar erkinligi kabi asosiy inson huquqlariga ega bo'lishini ta'minlash yotadi. Konstitutsiya hukumatning o'zboshimchalik harakatlariga qarshi kafolat bo'lib, shaxslarning huquqlari hurmat qilinishi va ta'minlanishini kafolatlaydi. Bu huquqlarni konstitutsiyada mustahkamlab, jamiyatning barcha uchun tenglik, adolat va qadr-qimmatni ta'minlashdan umumiy manfaatdorligini aks ettiradi. Konstitutsiyada O'zbekiston – suveren, demokratik, huquqiy va ijtimoiy davlat ekani qat'iy belgilab qo'yildi. Inson huquq va erkinliklari qonunlarimizning, har bir vazirlik va idora faoliyatining mazmuniga aylanishi qat'iy talab sifatida belgildi. Bu hol davlat organlari hamda mansabdor shaxslarning faqat va faqat fuqarolarning manfaatlarini ko'zlab faoliyat ko'rsatishiga asos bo'ladi. Binobarin, qonunlardagi ziddiyatlar va noaniqliklar inson foydasiga hal bo'lishi shart va zarur. Bunga ko'ra, inson va davlat o'rtasida munosabatlarni tartibga soluvchi qonunchilikdagi noaniqliklar, turli tushunmovchiliklar bartaraf etiladi. Konstitutsiyada kambag'allikni qisqartirish, bandlikni ta'minlash, ishsizlikdan himoya qilish bo'yicha normalar belgilandi. Xususan, Konstitutsiyada har kimning uy-joyli bo'lish huquqi belgilandi. Ushbu normaning amal qilishi har bir fuqaro, jumladan, yosh oilalarning o'z boshpanasiga ega bo'lishini ta'minlab, kishilarning hayotdan rozilik darajasini oshiradi. Bundan tashqari, hech kim sudning qarorisiz va qonunga zid tarzda uy-joyidan mahrum etilishi mumkin emasligi, uy-joyidan mahrum etilgan mulkdorga uy-joyning qiymati hamda u ko'rgan zararlarning o'rni qonunda nazarda tutilgan hollarda va tartibda oldindan hamda teng qiymatda (bozor qiymatida) qoplanishi ta'minlanishi kafolatlandi. Aholi hayoti va salomatlik darajasini yaxshilashning zaruriy sharti sifatida Konstitutsiyada atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha kompleks choralar

belgilandi. Konstitutsiya qonun ustuvorligi asoslarini belgilab beradi, bunda hukumat ham, fuqarolar ham o‘z harakatlari uchun javobgardir. Unda hokimiyatni suiiste‘mol qilishga yo‘l qo‘ymaydigan, qarorlar qabul qilishda shaffoflik va javobgarlikni ta‘minlaydigan boshqaruv, hokimiyatlar bo‘linishi, nazorat va muvozanat tamoyillari belgilangan. Konstitutsiyaning qonun ustuvorligini ta‘minlashdagi mazmun-mohiyati adolat, adolatni ta‘minlash, demokratik qadriyatlarni himoya qilishda inson manfaatlarini o‘zida aks ettiradi. Konstitutsiya huquqiy qoidalardan tashqari, millat ichidagi turli jamoalar o‘rtasida ijtimoiy jipslik va birlikni mustahkamlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Unda odamlarni umumiy millat fuqarolari sifatida birlashtirgan umumiy qadriyatlar, tamoyillar va intilishlar ifodalanadi. Konstitutsiya o‘z xalqining madaniy, diniy va til xilma-xilligini tan olish va hurmat qilish orqali inklyuzivlik, bag‘rikenglik va o‘zaro hurmatni rag‘batlantiradi, barkamol va hamjihat jamiyat qurishda inson manfaatlarini aks ettiradi. Konstitutsiyaning mazmun-mohiyati uning demokratik boshqaruvga sodiqligidadir, bunda hokimiyat xalq qo‘lida bo‘lib, erkin va adolatli saylovlar orqali amalga oshiriladi. Konstitutsiya siyosiy jarayonda ishtirok etish, fikr bildirish, saylangan vakillarni javobgarlikka tortish huquqini kafolatlaydi. Konstitutsiya ishtirok etish, vakillik va mas‘uliyat kabi demokratik qadriyatlarni targ‘ib etish orqali davlat boshqaruvi yo‘nalishini shakllantirish va xalq ovozi eshitishni ta‘minlashda inson manfaatlarini aks ettiradi.

Xulosa: Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, konstitutsiyaning mazmun-mohiyati insoniyatning umumiy manfaatlari, qadriyatlari va intilishlarini o‘zida mujassamlashtirgan holda uning huquqiy asoslaridan oshib ketadi. Asosiy huquqlarni qo‘llab-quvvatlash, qonun ustuvorligini ta‘minlash, ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlash va demokratik boshqaruvni rivojlantirish orqali konstitutsiya butun dunyo jamiyatlari uchun umid va taraqqiyot nuri bo‘lib xizmat qiladi. Bu inson ruhiyatini belgilab beruvchi, tarix yo‘nalishini belgilab beruvchi adolat, tenglik va erkinlik yo‘lidagi davomiy izlanishdan dalolatdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Саидов А. ва бошқалар. Давлат ва ҳуқуқ асослари: Дарслик. -Т.: Шарк;, 2002,- 720 б.
2. Ш.Мирзиёев. Янги Ўзбекистан стратегияси. - Тошкент: "O'zbekiston" нашриёти, 2021. 464 бет.
3. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. -Т.: "O'zbekiston". 2019. -80 б.
4. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga sharh. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishkar vazirligi akademiyasi. -Т.: "O'zbekiston". 2001. -590 б.
5. Нарзуллаев К. Иностранные инвестиции: проблемы привлечения в экономику региона. Издательство «LAP Lambert Academic Publishing». International Book Market Service Ltd. Бривибасгатве 197, LV-1039, Рига, Латвия, Европейский Союз, 2019 г. 308 с.
6. Нарзуллаев К. Государственная экономическая политика в условиях пандемии «COVID-19». ФарПИ "Илмий - техника журналы". 2022. Том 26 . № 3.